

کتاب نهج البلاغه ناقص است، نسخه کامل کدام است؟/ استفاده گزینشی از کلام علی(ع)

نویسنده کتاب «تمام نهج البلاغه»، با تاکید بر اینکه هر کسی در طول تاریخ به نحوی با متون علی(ع) و سخنان ایشان مواجه شده است، اظهار کرد:

نویسنده کتاب «تمام نهج البلاغه»، با تاکید بر اینکه هر کسی در طول تاریخ به نحوی با متون علی(ع) و سخنان ایشان مواجه شده است، اظهار کرد: برخی اول و انتهای کلام امام علی(ع) را می زدند؛ برخی فضائل علی(ع) را به نام خودشان صادره کردند که نمونه بارز آن از طرف معاویه رخ داد.

سیدصادق موسوی به گزارش ایکن، حجت الاسلام و المسلمین سیدصادق موسوی، نویسنده کتاب «تمام نهج البلاغه»، در نشست بررسی این کتاب، به طرح این پرسش پرداخت که چرا امیرالمؤمنین(ع)، اینقدر در تاریخ مظلوم است و گفت: ایشان به اعتراف مخالفین از برجسته ترین شخصیت های اسلام است که پیامبر(ص) در موارد متعدد از او تمجید کرده است؛ همچنین باز به اعتراف خود مخالفان، از بزرگان آنها گفته است که خدا نکند من باشم و برای حل مشکلات، علی نباشد. این را کسی گفته که شدیدترین برخوردها را با علی(ع) داشته است.

وی اضافه کرد: علی(ع) هم در دوره پیامبر(ص)، هم در دوره بعد از آن و هم در دوره تصدی خلافت، شاخص بوده است، وقتی پیامبر(ص) می خواستند به خیر بروند فرمودند علی(ع) چرا نیست و گفتند چشم درد دارند، پیامبر(ص) فرمود بروید او را بیاورید. وقتی علی(ع) آمد پیامبر(ص) با معجزه درد چشم ایشان را برطرف کرد و پرچم را به ایشان داد؛ این مسئله غیرقابل انکار برای مردم است. در جریان ابلاغ سوره براءت هم پیامبر(ص) آن را به خلیفه اول داد ولی جبرئیل دستور داد که انجام این کار را از او بگیر و به علی(ع) بده و او را برگرداند و علی(ع) مامور شدند. یا در جریان غدیر، حداقل ۱۰۰ هزار نفر با ایشان بیعت کرده و تبریک گفتند ولی چرا اینقدر علی(ع) مظلوم است. برخورد گزینشی با کلام علی(ع)

موسوی با بیان اینکه هر کسی در طول تاریخ با متون علی(ع) و سخنان ایشان به نحوی مواجه شده است، اظهار کرد: برخی اول و انتهای کلام امام علی(ع) را می زدند؛ برخی فضائل علی(ع) را به نام خودشان صادره کردند که نمونه بارز آن از طرف معاویه رخ داد. برخی کلام امیرالمؤمنین(ع) را به نام پیامبر(ص) زدند که این کار بدی نیست و در روایت سلسله الذهب هم بر این مسئله تاکید است که هر چه اهل بیت(ع) فرموده اند ریشه در سخنان پیامبر(ص) دارد ولی هدف اصلی آنها این بود که علی(ع) را حذف کنند و از تعبیری مانند رجل من بنی هاشم، رجل اعرابی، رجل من قریش و احد من الحکما استفاده می کردند و همه این تلاش ها برای محو سخنان و نوشته های امام(ع) بوده است.

نویسنده کتاب تمام نهج البلاغه با بیان اینکه ما در چرخه تاریخ با مشکلات زیادی مانند جنگ ها، آتش زدن کتابخانه ها و ... روبرو بودیم و دسترسی به منابع دشوار شده است، اظهار کرد: صلاح الدین ایوبی وقتی وارد مصر شد آنقدر کتابخانه های فاطمیون را نابود کرده که از پوست کتب، تپه درست شد. دو میلیون کتاب فقط در کتابخانه حاکم فاطمیون در آن دوره وجود داشته است که معمولاً کتب نفیس بوده است. این اتفاقات سبب شده تا وقتی ما می خواهیم به منابع دسترسی پیدا کنیم مشکلات فراوانی وجود دارد، شریف رضی که کتابخانه ای غنی داشت و از مشاهیر هم بود باز در دسترسی مشکلاتی داشت به همین دلیل یکسری صفحات سفیدی را باقی گذاشته بود که اگر در جایی فرمایشات امام را پیدا کرد جایگزین کند. ۱۷ نسخه نهج البلاغه از شریف رضی

وی با بیان اینکه افرادی مانند مرحوم محمودی و ... برای جمع سخنان و فرمایشات امام(ع) با محدودیت مالی و مشکلات فراوان، زحمات زیادی کشیدند، اضافه کرد: ولی باز مشکل اصلی حل نشده است؛ کلامی کوتاه و بلند از امام(ع) یافته اند و ثبت کرده اند اما اینکه ماقبل و مابعد آن کجاست؟ اصلاً دارد یا ندارد و اگر دارد کجاست و قبل از این قطعه و فقره آیا باید با استناد به منابع دیگر قطعه ای را کنار قطعه دیگر بگذاریم یا اینکه باید استحساناً باشد و این کار بسیار سخت است از طرفی اختلاف در نسخ نهج هم خودش عاملی است.

موسوی اظهار کرد: ما ۱۷ نسخه از شریف رضی را مقابله کردیم و اختلاف در آنها زیاد بود، همچنین اختلاف چینشی هم در نسخه های مختلف وجود دارد؛ خیلی از نسخه ها را یافتیم که خواندن آن مشکل بود، یکی از آنها را نزد مرحوم محمودی بردم چقدر طول کشید تا ما بتوانیم یک کلمه را بخوانیم و رسم الخط آن را درآوریم یا در کتابخانه ملک حسن در مراکش نسخه نامه ای از ابوبکر به امام علی(ع) دادیم که با خط مراکشی بود و ما نمی توانستیم بخوانیم و کپی کردیم.

وی افزود: از همه دردناکتر اینکه خیلی از منابع چاپی ما حاوی اغلاط زیاد است مثلاً برای اینکه کتاب آماده شود و به نمایشگاه برسد چاپ سریع انجام می‌شد و با اغلاطی که داشت به آن استناد می‌شد. در مشهد در جلسه ای دیدم که فردی متن غلط عربی را شرح می‌داد آن هم با تکیه بر متن عربی و نه ترجمه آن. وقتی متن غلطی رایج و مورد استناد یکی از علما در شرح و تفسیر قرار بگیرد کمک کم وارد فضای جامعه هم می‌شود و تبعات زیادی به دنبال دارد و محققان هم از همین آثار مطلب بیرون می‌آورند.

استاد حوزه علمیه اضافه کرد: من خیلی از منابع خودمان را در کتابخانه های خارجی مانند آمریکا و ... پیدا کردم و این جای سؤال دارد و هضم آن سنگین است؛ چون آنها وقتی کشور ما را اشغال کردند بهترین های ما را بردند و نخبان خود را با عنوان مستشرقان به اینجا آوردند و آثار را ارزیابی کردند و در نهایت آثار ارزشمند ما را با خود بردند. کتابخانه ای در میلان ایتالیا هست که یک کشتیش آن را تاسیس کرده و ۷۰ درصد مخطوطات این کتابخانه از یمن آورده شده است. همین عربستانی که قبور ائمه(ع) را تخریب کرد، از یمن تریلی تریلی کتب ارزشمند خطی را می‌برد. خاطره دردآوری درباره نسخه خطی شیعه

موسوی به ذکر خاطره ای درباره یکی از نسخه های خطی شیعه پرداخت و گفت: در هند در دفتر یکی از دوستان بودم، که یک عالم سنی درخواست ملاقات کرد و وارد دفتر شد و آقای خواجه پیری احترام زیادی به او کرد و بعد قصه او را برای من تعریف کرد و گفت: فردی از عربستان با امکانات زیاد به هند آمده بود و در روستاها و شهرها می‌گشت و هر کسی که نسخه خطی داشت می‌خرید، او شنیده بود زن فقیری چند جلد کتاب خطی دارد و همراه این شیخ مترجم سنی رفت تا کتابهای پیرزن را بخرد. چند جلد کتاب او را با قیمت پایین می‌خرد ولی وقتی به یک کتاب ارزشمند شیعه می‌رسد حاضر می‌شود صد دلار بابت آن بپردازد، این عالم از خریدار کتاب می‌پرسد که چرا برای این کتاب اینقدر پول می‌دهی و او می‌گوید می‌خواهم آن را آتش بزنم، این عالم آهسته و با زبان محلی به پیر زن می‌فهماند که او قصد این کار را دارد لذا به او نمی‌فروشد و این عالم این کتاب را برای آقای خواجه پیری آورد و وجهی هم به آن پیر زن داد. این واقعیات تلخ در تاریخ ما زیاد است.

موسوی اظهار کرد: الان ما می‌توانیم بگویم پازل تصویری شخصیت امام علی(ع) شبه کامل شده است. این موضوع در فضای متخصصان علمی هم جای خود را باز کرده و منزلت آن محرز شده است، آیت الله جوادی آملی در مقدمه کتاب خود آورده که باید متذکر شد که تنها راه شرح کلام علوی، عبور از نهج البلاغه شریف رضی است که بسیاری از خطبه ها، نامه ها و کلمات آن نه مسبوق به صدر است و نه ذیل دارد و چنین کلامی که واجد صدر نیست و فاقد ذیل است به هیچ رو نمی‌تواند در حوزه ها و دانشگاه ها مطرح شود و حتماً باید محور کلام آن حضرت را کتاب شریف تمام نهج البلاغه قرار داد که هم واجد صدر و هم واجد ذیل است. مرحوم آیت الله خزعلی هم وقتی در جریان قرار گرفت فرمود که این کار جای نهج البلاغه شریف رضی را می‌گیرد ولی زمان خواهد برد.

اهدای کتاب به دبیرکل سازمان ملل

کتاب نهج البلاغه ناقص است، نسخه کامل کدام است؟/ استفاده گزینشی از کلام علی(ع)

نویسنده کتاب تمام نهج البلاغه تصریح کرد: بنده در سفری به آمریکا با نماینده وقت ایران در سازمان ملل دیدار کردم، ایشان این اثر را دیده بود و من درخواست کردم که برنامه ای بگذارید و من این کتاب را به دبیرکل سازمان ملل اهدا کنم، علت این درخواست هم این بود که معروف است عهدنامه مالک اشتر در سازمان ملل وجود دارد، ولی با پیگیری هایی که شد در یونسکو و سازمان ملل چیزی در این زمینه وجود نداشت. ایشان (آقای خزاعی) با دفتر دبیرکل صحبت کرده بود و چند روز بعد به بنده زنگ زدند تا این کتاب را اهدا کنم، این اهدا وقتی رخ داد که فضا علیه شیعه بود و داعش روزانه چندین شیعه را سر می‌بردند و در ایام غدیر هم بود، از سویی این کارهای فرهنگی در حیطة وظایف دبیرکل هم نبود ولی با استقبال دبیرکل این کار انجام شد.

موسوی اضافه کرد: این مراسم اگرچه بدون حضور دوربین صدا و سیما انجام شد ولی خود سازمان ملل فیلمبرداری کردند و عکس گرفتند و آنقدر استقبال داغی داشت که حتی در پروتکل های سازمان ملل سابقه ندارد. ایشان در آن جلسه از شخصیت امام علی(ع) سخن گفت که برای ما بسیار تعجب آور بود. هنگام بدرقه هم خداحافظی گرمی کرد و تا پای آسانسور هم همراه ما آمد و حتی نماینده خود را برای بدرقه فرستاد. آقای خزاعی بعد از این جلسه به بنده گفت من در مخیله ام هم خطور نمی‌کرد که چنین مراسمی تشکیل شود و جالب اینکه سایت سازمان ملل هم عکس و متنی از این مراسم منتشر کرد.

نویسنده تمام نهج البلاغه بیان کرد: چند روز بعد هم مجدداً دبیرکل سازمان ملل در نامه ای از بنده تشکر کردند در حالی که ما چون به دیدار او رفته بودیم باید نامه تشکر می‌نوشتیم؛ ایشان در این نامه بر شخصیت امام علی(ع) و اهمیت نهج البلاغه تأکید

کرده بود. آقای خزاعی ترجمه انگلیسی عهدنامه مالک اشتر را هم متعاقب این دیدار به دبیرکل سازمان ملل اهدا کرد.